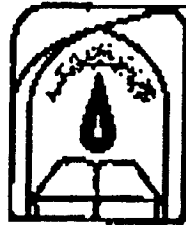

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرکز مطالعات و تحقیقات علمی ایران
تهران

۱۳۷۸ / ۱۰ / ۲۰

دانشگاه تربیت مدرس

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته: تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش

نقد و تحلیل مدرنیسم
و دلالت‌های تربیتی آن

حجت اله فانی

۱۴۷۴۶

استاد راهنما

جناب آقای دکتر سید مهدی سجادی

استاد مشاور

جناب آقای دکتر هاشم فردانش

شهریور ۱۳۷۸

۲۷۵۴۹

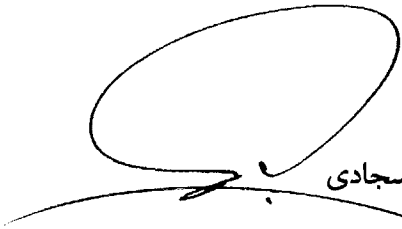
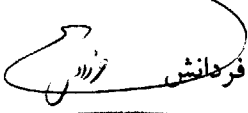
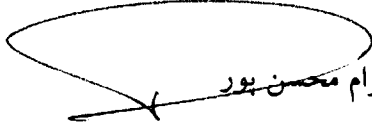
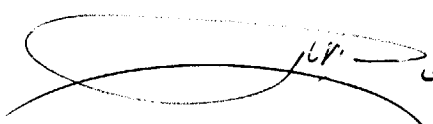
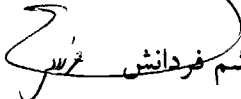
تأییدیه اعضای هیئت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم / آقای : حجت اله فانی

تحت عنوان : نقد و تحلیل مدرنیسم و دلالت‌های تربیتی آن

را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد

می کنند.

	دکتر سید مهدی سجادی	اعضای هیئت داوران	۱ - استاد راهنما
	دکتر هاشم فردانش		۲ - استاد مشاور
	دکتر بهرام محسن پور		۳ - استاد ناظر
	دکتر محسن ایمانی		۴ - استاد ناظر
	دکتر هاشم فردانش		۵ - نماینده شورای تحصیلات تکمیلی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس مبین بخشی از فعالیتهای عملی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به مرکز نشر دانشگاه اطلاع دهد.

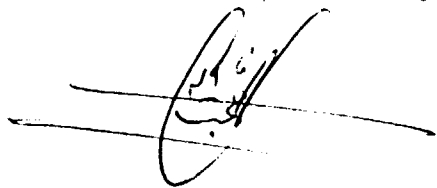
ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش است که در سال ۱۳۷۸ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر سید مهدی سجادی و مشاوره جناب آقای دکتر هاشم فردانش از آن دفاع شد، است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های نشریات دانشگاه تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به مرکز نشر دانشگاه اهدا کند دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصل کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب حجت اله فانی دانشجوی رشته تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

تقدیم به

پدر و مادر صبور و مهربانم که مرا استقامت و انسان

دوستی آموختند

و به خواهرانم و برادرم که در تمامی مراحل زندگی از

محبت‌های بی دریغشان بهره‌مند بوده‌ام

و به مشعلداران روشنگر طریق رشد، هدایت و

انسانیت.

قدردانی و تشکر

از همیاری و زحمات استاد راهنمای محترم جناب آقای دکتر سیدمهدی سجادی و جناب آقای دکتر هاشم فردانش استاد مشاور محترم بخاطر رهنمودهای ارزنده‌ای که پشتوانه‌ای محکم برای موفقیت اینجانب در اجرای این پژوهش بود تشکر و قدردانی می‌نمایم.

همچنین مساعدت‌های استاد محترم جناب آقای دکتر محمود مهرمحمدی مدیر محترم گروه تعلیم و تربیت را سپاسگزارم.

از اساتید محترم آقایان دکتر محسن ایمانی و دکتر بهرام محسن پور که زحمت مطالعه این پایان نامه را قبول نموده و مارا با حضور در جلسه دفاع مفتخر نمودند کمال تشکر را دارم.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از کلیه اساتید محترم گروه تعلیم و تربیت که در این مقطع از محضر آنان بهره‌مند بوده‌ام قدردانی نمایم.

چکیده

پژوهش حاضر با عنوان نقد و تحلیل مدرنیسم و دلالت‌های تربیتی آن و به منظور مطالعه کیفیت، دامنه و قلمرو تأثیر مدرنیسم بر تعلیم و تربیت و برنامه‌های آموزشی - تربیتی آن صورت پذیرفته و بر این مبنی به توصیف و تحلیل مفاهیم و اندیشه‌های مدرنیستی و آراء تربیتی مریبان دوران مدرن پرداخته است.

مدرنیسم (modernism) فرآیندی فکری است که از قرن شانزدهم به تدریج در اروپا آغاز شد و با ویژگی‌هایی چون انسان محوری (humanism)، خرد باوری (rationalism)، اصالت آزادی و منافع فردی (liberalism)، مردم سالاری (democracy)، ملی گرایی (nationalism)، سکولاریسم (secularism) و نسبی گرایی در ارزش‌های اخلاقی (relativism)، بر تمامی ابعاد زندگی بشری تأثیر نهاد و در این راستا تعلیم و تربیت را نیز درسه بعد اهداف تربیتی، محتوای آموزشی و روش‌های یاددهی - یادگیری، با تحولی عظیم مواجه ساخت؛ به طوری که هدف تعلیم و تربیت مدرنیستی، تربیت انسانی متخصص و ماهر است که ضمن آگاهی به حقوق اجتماعی خود، به ارزش‌های مورد نظر تفکر مدرن پایبند باشد و به عنوان یک شهروند، با اوضاع جامعه صنعتی و سرمایه داری سازگار شود و در زمینه محتوای آموزشی، تعلیم و تربیت مدرنیستی مفاهیم و دستاوردهای علوم تجربی و علوم زیستی و نیز مسایل مربوط به نیازهای فنی جامعه صنعتی را در صدر برنامه‌های درسی خود قرار داده است. در زمینه روش‌های یاددهی - یادگیری نیز، تعلیم و تربیت مدرنیستی با تأکید عمده بر روش‌های حسی - تجربی، گاه این روشها را یگانه راه دستیابی به حقیقت و علم قلمداد می نماید. بر این مبنی انسان تربیت شده در نظام تعلیم و تربیت مدرنیستی ضمن رشد یک جانبه در ابعاد مادی، از رشد در ابعاد معنوی باز می ماند و به واسطه تأکید بر یکی از راه‌های یاددهی - یادگیری، در امر یادگیری از تمامی استعدادها و توان دانش آموزان استفاده کامل نمی کند. از آنجا که جاذبه‌های تفکر مدرنیستی آن را در کانون توجه بسیاری از صاحب نظران قرار داده است، ضروریست متولیان امر تعلیم و تربیت در زمینه تدوین اهداف آموزشی، تهیه و تدوین محتوای برنامه‌های آموزشی و به کارگیری روش‌های یاددهی - یادگیری، ضمن بهره گیری از آموزه‌های مفید مدرنیستی، از حاکم - نمودن تمام عیار ارزش‌های مدرنیسم بر تمام عرصه‌های آموزشی - تربیتی پرهیز نمایند، چرا که

تربیت انسانی که فقط در یکی از ابعاد وجودی رشد یافته باشد نه تنها گرهی از کار جامعه نمی
گشاید ، بلکه مشکلاتی به دنبال دارد که حل آنها خود وقت ، هزینه و نیروی انسانی بسیاری می
طلبد.

کلمات کلیدی: مدرنیسم ، انسان محوری ، خردباوری ، اصلت آزادی و منافع فردی ، مردم سالاری ،
ملی گرایی ، سکولاریسم ، نسبی گرایی اخلاقی ، اهداف تعلیم و تربیت ، محتوای تعلیم و تربیت ،
روشهای یاددهی - یادگیری .

فهرست مطالب

فصل اول

صفحه	عنوان
۱	۱- مقدمه
۵	۱-۱- بیان مسأله
۹	۲-۱- اهمیت مسأله
۱۰	۳-۱- سؤالات تحقیق
۱۰	۴-۱- اهداف تحقیق
۱۰	۵-۱- فرضیه‌های تحقیق
۱۱	۶-۱- روش تحقیق
۱۱	۷-۱- تعریف مفاهیم و اصطلاحات
۱۱	۱-۷-۱- مدرنیسم
۱۱	۲-۷-۱- روشنگری
۱۲	۳-۷-۱- ناسیونالیسم
۱۲	۴-۷-۱- لیبرالیسم
۱۲	۵-۷-۱- اومانیزم
۱۳	۶-۷-۱- دموکراسی
۱۳	۷-۷-۱- نسبی‌گرایی
۱۴	۸-۷-۱- اهداف تعلیم و تربیت
۱۵	۹-۷-۱- محتوای تعلیم و تربیت
۱۶	۱۰-۷-۱- روش‌های یاددهی - یادگیری
۱۶	۸-۱- محدودیت‌های تحقیق
۱۶	۱-۸-۱- محدودیت زمانی
۱۷	۲-۸-۱- محدودیت موضوع تحقیق

فصل دوم بررسی منابع

۱۹	۱-۲- مدرنیسم
۱۹	۱-۱-۲- مقدمه
۲۰	۲-۱-۲- تعریف مدرنیسم
۳۳	۳-۱-۲- هستی‌شناسی مدرنیسم
۳۷	۴-۱-۲- معرفت‌شناسی مدرنیسم
۴۲	۵-۱-۲- ارزش‌شناسی مدرنیسم
۴۶	۶-۱-۲- افسون‌زدایی مدرنیسم
۴۸	۷-۱-۲- مدرنیسم و اروپا محوری
۵۴	۸-۱-۲- مدرنیسم و ناسیونالیسم
۵۶	۹-۱-۲- لیبرالیسم و مدرنیسم
۶۲	۱۰-۱-۲- روشنگری
۶۹	۱۱-۱-۲- سکولاریسم
۷۴	۱-۱۱-۱-۲- جایگاه علوم در نظام آموزشی سکولار
۷۴	۱-۱۱-۱-۲- علوم طبیعی
۷۵	۲-۱۱-۱-۲- علوم دینی
۷۵	۳-۱۱-۱-۲- اخلاقیات
۷۶	۴-۱۱-۱-۲- علوم اجتماعی
۷۷	۱۲-۱-۲- اومانیسم و مدرنیسم
۷۹	۱-۱۲-۱-۲- اخلاق از دیدگاه اومانیسم
۸۱	۱۳-۱-۲- مدرنیسم و اندیشه انتقادی
۸۵	۱۴-۱-۲- انتقادات وارد بر مدرنیسم
۸۶	۱-۱۴-۱-۲- نقد خردباوری مدرنیسم

۸۸	۲-۱-۱۴-۲- نقد عالم‌گرایی و جهانی شدن فرهنگ مدرن
۸۸	۲-۱-۱۴-۳- نقد ایده پیشرفت و فرجام‌نهایی
۸۸	۲-۱-۱۴-۴- بحران محیط زیست
۸۹	۲-۱-۱۴-۵- نقد ایده‌آلهای سیاسی مدرنیسم
۹۱	۲-۲- پیشینه عملی تحقیق

فصل سوم روش تحقیق

۱۰۱	۳- روش‌شناسی تحقیق
۱۰۱	۳-۱- ماهیت موضوع
۱۰۲	۳-۲- اهداف تحقیق
۱۰۲	۳-۳- فرضیات تحقیق
۱۰۲	۳-۴- روش تحقیق و مراحل انجام آن
۱۰۳	۳-۴-۱- گردآوری منابع
۱۰۳	۳-۴-۲- یادداشت برداری
۱۰۳	۳-۴-۳- طبقه‌بندی اطلاعات
۱۰۴	۳-۴-۴- طبقه‌بندی مجدد اطلاعات
۱۰۴	۳-۴-۵- استنتاج و بررسی فرضیه‌ها
۱۰۴	۳-۴-۶- ارائه پیشنهادات

فصل چهارم یافته‌های تحقیق

۱۰۶	۴- مدرنیسم و تعلیم و تربیت
۱۰۶	۴-۱- مقدمه
۱۰۷	۴-۲- تعلیم و تربیت در قرون وسطی
۱۱۰	۴-۳- تعلیم و تربیت در دورهٔ رنسانس
۱۱۱	۴-۳-۱- نهضت ادبی رنسانس
۱۱۳	۴-۳-۲- مصلحان تربیتی رنسانس
۱۱۴	۴-۳-۱-۲- اراسموس
۱۱۵	۴-۳-۲-۲- رابله
۱۱۶	۴-۳-۲-۳- موتنی
۱۱۷	۴-۴- تعلیم و تربیت و نهضت اصلاح دین
۱۱۸	۴-۴-۱- مصلحان تربیتی نهضت اصلاح دین
۱۱۸	۴-۴-۱-۱- مارتین لوتر
۱۲۳	۴-۵- تعلیم و تربیت از رنسانس تا قرن هفدهم
۱۲۵	۴-۵-۱- جنبش علمی
۱۲۶	۴-۵-۱-۱- کپرنیک
۱۲۶	۴-۵-۱-۲- کپلر
۱۲۶	۴-۵-۱-۳- گالیله
۱۲۷	۴-۵-۱-۴- نیوتن
۱۲۹	۴-۵-۱-۵- فرانسیس بیکن
۱۳۱	۴-۵-۱-۶- رنه دکارت
۱۳۴	۴-۵-۲- مصلحان تربیتی قرن هفدهم

۱۳۴ ۴-۵-۲-۱-کمیونس
۱۳۷ ۴-۵-۲-۲-جان لاک
۱۴۱ ۴-۶-قرن هجدهم: عصر روشنگری
۱۴۲ ۴-۶-۱-تعلیم و تربیت ملی
۱۴۶ ۴-۶-۱-۱-آموزش و پرورش رسمی در کشورهای صنعتی
۱۴۷ ۴-۶-۱-۲-آموزش و پرورش مدرن
۱۴۸ ۴-۶-۲-مصلحان تربیتی عصر روشنگری
۱۵۰ ۴-۶-۲-۱-ژان ژاک روسو
۱۶۳ ۴-۶-۲-۲-پستالوزی
۱۶۸ ۴-۷-قرن نوزدهم (آموزش و پرورش و حکومت‌های دموکراسی)
۱۷۰ ۴-۷-۱-آموزش و پرورش در کشورهای غیر صنعتی
۱۷۲ ۴-۷-۲-مصلحان تربیتی قرن نوزدهم
۱۷۲ ۴-۷-۲-۱-امانوئل کانت
۱۸۲ ۴-۷-۲-۲-ویلیام جیمز
۱۸۸ ۴-۷-۲-۳-جان دیوئی
۱۹۹ ۴-۷-۲-۴-هربرت اسپنسر
۲۰۲ ۴-۷-۲-۵-ژان پیازه
۲۰۵ ۴-۷-۲-۶-توماس هاکسلی
۲۰۸ ۴-۸-نگاهی به آموزش و پرورش در ایران

فصل پنجم

۲۱۵ ۵-بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهاد
۲۱۵ ۵-۱-مقدمه
۲۱۷ ۵-۲-بررسی فرضیات سه‌گانه پژوهش

۲۱۷	۱-۲-۵- فرضیه شماره ۱
۲۲۰	۲-۲-۵- فرضیه شماره ۲
۲۲۳	۳-۲-۵- فرضیه شماره ۳
۲۲۵	۳-۵- نتیجه گیری
۲۲۹	۴-۵- پیشنهادات
۲۳۴	۶- فهرست منابع
۲۴۷	۷- چکیده انگلیسی

فصل اول

مقدمه